

CIVILNÍ ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM. ZÁKLADY ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM. ŽALOBA. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

JUDr. Zuzana Vylegalová, JUDr. Jan Vylegala, Ph.D.

Obsah přednášky

právní úprava civilního řízení před soudem

- základní zásady civilního řízení
- žaloba
- průběh civilního řízení
- rozhodnutí
- řádné opravné prostředky
- mimořádné opravné prostředky

Civilní řízení před soudem

Prameny:

- Ústava ČR
- Listina základních práv a svobod
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů
- zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád

Civilní řízení před soudem

Definice:

„Postup soudu a jiných procesních subjektů při poskytování ochrany porušeným a ohroženým soukromým subjektivním právům a právem chráněným zájmům vyplývajících ze soukromoprávních vztahů, jakož i procesní vztahy, které mezi procesními subjekty při této činnosti vznikají.“

Civilní řízení před soudem

Typy řízení:

sporné řízení:

- zaplacení dlužné částky
- určení vlastnického práva
- zdržení se určitého jednání apod.

nesporné řízení:

- o pozůstalosti
- o svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů
- o prohlášení za mrtvého
- ve věcech obchodního rejstříku

Žaloba

upraveno v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní

- řád
- – žaloba nebo návrh na zahájení řízení
- • zahajuje se jím řízení u soudu
- • přesně stanovené náležitosti
- – uplatnění práva na přístup k soudu
- • žádáme po soudu, aby poskytl ochranu našim právům
- – každý může podat žalobu

Náležitosti žaloby

- obecné náležitosti
 - kterému soudu
 - kdo podává žalobu
 - čeho se týká
 - co sleduje
 - datum
 - podpis
- zvláštní náležitosti
 - označení účastníků
 - identifikace zástupců účastníků
 - vylíčení rozhodujících skutečností
 - označení důkazů
 - žalobní petit (čeho se domáháme, “závěrečný návrh“)

Na co nezapomenout?

poslat předžalobní výzvu

- pokud to jde, nárokovat si i zákonné úroky z prodlení
- pokud jde o uplatnění pohledávky ve vztahu mezi podnikateli, nárokovat si i paušální náhradu nákladů ve výši 1.200,- Kč

Průběh řízení

- zahájení řízení
- příprava jednání
- jednání
 - zásada ústnosti, přímosti a veřejnosti
- rozhodnutí

Povinnosti účastníků:

- povinnost tvrzení
- povinnost důkazní (všechny důkazy uplatnit do prvního jednání ve věci)
- povinnost dbát pokynů soudu (spolupracovat)

Průběh řízení

- Dokazování
 - důkaz
 - důkazní prostředek
- povinnost poskytnout informaci soudu, a to zpravidla bezplatně
- jednotlivé důkazní prostředky:
 - výslech svědků
 - znalecký posudek
 - zprávy a vyjádření orgánů, fyzických osob a právnických osob
 - notářské, exekutorské zápisy, jiné listiny
 - ohledání
 - výslech účastníků

Náklady řízení

předžalobní výzva podle § 142a o.s.ř.

– zastoupení advokátem vs. nezastoupený účastník

- náklady

– soudní poplatky

– hotové výdaje (náhrada za ztrátu na výdělků, cestovné apod.)

– odměna právního zástupce včetně DPH

– tlumočné

– svědečné, znalečné

- kdo hradí náklady a v jaké výši

– zásada úspěchu ve věci vs. zásada zavinění

Rozhodnutí

soud žalobě vyhoví

– „Žalovaný je povinen...“

- soud žalobu zamítne

– „Žaloba se zamítá.“

- soud žalobě částečně vyhoví, částečně ji zamítne

- formy:

 - rozsudek

 - usnesení

 - platební rozkaz, elektronický platební rozkaz

 - směnečný platební rozkaz

Rozhodnutí

právní moc rozhodnutí

– dokud není rozhodnutí pravomocné, není povinnost se jím řídit

- § 159 o.s.ř.: “Doručený rozsudek, který nelze napadnout odvoláním, je v právní moci.”

- rozhodnutí je:

- závazné

- nezměnitelné

- lhůta k plnění

- vykonatelnost

Rozsudek pro uznání

§ 153a odst. 1 o.s.ř.:

„Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.“

Rozsudek pro zmeškání

§153b odst. 1 o.s.ř.:

„Zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkající se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.“

Platební rozkaz

„Soud může i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. V platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.“

- Nelze vydat, pokud:
 - není znám pobyt žalovaného,
 - má být platební rozkaz doručen žalovanému do ciziny.

Elektronický platební rozkaz

- „Je-li návrh podán na elektronickém formuláři podepsaném žalobcem a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku 1 000 000 Kč, soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz.“
- Výhody:
 - levnější,
 - rychlejší,
 - účinný (?).

Odpor proti (elektronickému) platebnímu rozkazu

- proti oběma lze podat odpor do 15 dnů od doručení platebního rozkazu
- odporem se platební rozkaz ruší
- soud pokračuje ve standardním řízení

Na co si dát pozor?

Výzva soudu podle § 114b o.s.ř.:

odst. 1: „Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2).“

odst. 5: „Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.“

Na co si dát pozor?

Zásada koncentrace podle § 118b o.s.ř.:

Odst. 1: „Ve věcech, v nichž byla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností (§ 114c odst. 4). Pokud nebyla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností. K později uvedeným skutečnostem a označeným důkazům smí soud přihlídnout, jen jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném, a nebylo-li provedeno, po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést, jakož i ke skutečnostem nebo důkazům, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle § 118a odst. 1 až 3.“

Opravné prostředky

opravné prostředky dělíme na řádné a mimořádné

řádné:

- odvolání (§ 201 a násl. o.s.ř.)

mimořádné:

- dovolání (§ 236 a násl. o.s.ř.)
- žaloba pro zmatečnost (§ 228 a násl. o.s.ř.)
- žaloba na obnovu řízení (§ 228 a násl. o.s.ř.)

Odvolání

řádný opravný prostředek

- podává se proti rozhodnutím, které ještě nenabýlo právní moci
- lze podat ve lhůtě 15 dní od doručení rozhodnutí
 - není možné jej podat v tzv. bagatelní věci (plnění do 10.000,- Kč)
- odvolání je možné podat jen ze zákonem stanovených důvodů (odvolací důvody uvedené v § 205 odst. 2 o.s.ř.)
- podává se k soudu prvního stupně
- řízení o odvolání provádí a rozhoduje o něj odvolací soud (soud druhého stupně)

Odvolání

Omezená možnost předkládat nové důkazy (§ 205a)

- Skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou u odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy, jestliže

a) se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přísedícího) nebo obsazení soudu;

b) jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;

c) jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně;

d) jimi má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3;

e) odvolatel nebyl řádně poučen podle § 119a odst. 1;

f) nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudem

Odvolání

- podáním odvolání nenabývá rozhodnutí, proti němuž je odvolání podáno, právní moci
 - právní moci nabývá až rozhodnutím odvolacího soudu
 - rozhoduje o něm odvolací soud (nadřízený soud)
 - pokud není účastníkem splněna povinnost uložená pravomocným rozhodnutím, je možné přistoupit k výkonu rozhodnutí (exekuce)

Dovolání

- mimořádný opravný prostředek
- podává se proti rozhodnutím, která již nabyla právní moci
- lze podat ve lhůtě 2 měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu
- dovolání lze podat jen pokud to zákon připouští (speciální dovolací důvody)

Dovolání

O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud.

- I sepsání dovolání musí být provedeno advokátem či notářem.
 - Povinné zastoupení advokátem nebo notářem i pro samotné řízení.
- výjimky - § 241 odst. 2, odst. 3

Žaloba na obnovu řízení

Žalobou na obnovu řízení účastník může napadnout pravomocný rozsudek nebo pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé:

- jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl použít v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a 211 a též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci;
- lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a 211a též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci.
- Žalobou na obnovu řízení účastník může napadnout také pravomocné usnesení, kterým byl schválen smír, lze-li důvody obnovy podle odstavce 1 vztahovat i na předpoklady, za nichž byl smír schvalován; to platí obdobně pro pravomocný platební rozkaz, pravomocný rozsudek pro uznání a pravomocný rozsudek pro zmeškání

Žaloba pro zmatečnost

Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže

- bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů,
- ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení,
- účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2) a nebyl řádně zastoupen,
- nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba,
- rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící,
- soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát,
- bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího,
- účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady

Žaloba pro zmatečnost

Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout také pravomocný rozsudek soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu nebo pravomocné usnesení těchto soudů, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, anebo pravomocný platební rozkaz (směnečný a šekový platební rozkaz) nebo elektronický platební rozkaz, jestliže

- v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení,
- v téže věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto,
- odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem uložené nelze vykonat (§ 261a).
- Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst 2.
- Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.

Jak se chovat u soudu?

- nejít
- nepít
- žalobce sedí po pravé ruce soudce
- žalovaný sedí po levé ruce soudce
- při komunikaci se soudem stát
- nenarušovat průběh jednání (možnost uložit pořádkovou pokutu až do výše 50.000,- Kč i opakovaně)

